

Перше півріччя 2019 року в оцінці Центральної ради СРУСР

Два тижні після 65 Свята культури русинів-українців Словаччини в Пряшеві відбулось п'яте засідання Центральної ради Союзу русинів-українців СР, присвячене оцінці центральних акцій Союзу в першому півріччі 2019 року – 29 конкурсного огляду з художнього читання жінок «Струни серця Ірини Неви-

Кошицях, Пряшеві, Свиднику та Старій Любовні. Вся їх робота орієнтована на збереження і розвиток національної культури русинів-українців Словаччини у всіх її проявах і в міру можливостей зберегти досі існуючі прояви національної ідентичності русинів-українців, передусім традицій, культури, мови. В наш час ми

числі проведення центральних акцій Союзу. Наперекір прогресуючій асиміляції і за відсутності національного шкільництва Союзові русинів-українців СР вдається і далі організувати читців-декламаторів української поезії і прози – як дітей і молоді, так і дорослих. Збереженню традиційної пісенної культури русинів-українців допомагають всі центральні і регіональні фестивалі і свята, в тому числі популярні серед широкої громадськості огляди народних пісень «Маковицька струна». Павло Богдан позитивно оцінив вклад свидницької Регіональної ради Союзу русинів-українців СР (голова Людмила Раджина) в організування і проведення 65 Свята культури русинів-українців Словаччини у Свиднику.

В ході дискусії члени Центральної ради торкнулися проблемних питань культурно-національного життя русинів-українців Словаччини, зокрема, пословачення церковних обрядів і традиційної народної культури; недостатньої допомоги русинів-українців з боку України, в тому числі її дипломатичного корпусу; викликаного зверху двоюмою у національному житті населення (прорусинської і проукраїнської орієнтації); наростання підтримки прорусинської орієнтації населення з боку властей. На незрілість національного життя русинів-українців вказує і внутрішнє напруження і потенційне наростання тертя між україн-

Під час засідання.

ськими організаціями. В дискусії виступили **Іван Лаба** (Гуменне), **Анна Ванько** (Свидник), **Олена Довгович** (Кошиці), **Єва Олеар** (Пряшів), **Людмила Раджина** (Свидник), **Жанетта Штефанік** (директор ОШ в Орябині), **Андрій Яцканін** (Пряшів), **Людмила Гар'янська** (Кошиці), **Павло Богдан** (Пряшів), **Іван Сидор** (Бардів), **Віктор Бандурчин** (Михалівці).

Центральна рада схвалила звіт про діяльність Союзу

русинів-українців Словацької Республіки в першому півріччі 2019 року і накреслила головні напрями діяльності Союзу на друге півріччя 2019 року. Одночасно Центральна рада зобов'язала органи і організації Союзу активізувати свою діяльність. За попередніми даними, VIII з'їзд Союзу русинів-українців СР заплановано провести на початку 2021 року.

Мирослав ІЛЮК.

Під час засідання Центральної ради. На фото (зліва): Павло Богдан, Людмила Раджина, Віктор Бандурчин.

цької» (Бардів, 13.4.2019 р.), 58 Фестивалю драми і художнього слова ім. Олександра Духновича (Пряшів, 20. – 21.5.2019 р.), 54 Фестивалю фольклору русинів-українців Словаччини (Каміонка, 1. – 2.6.2019 р.) та 65 Свята культури русинів-українців Словаччини (Свидник, 14. – 16.6.2019 р.). Одночасно було оцінено роботу окремих організаційних структур Союзу, в тому числі діяльність регіональних рад в Бардієві, Гуменному,

є свідками зміни традиційних орієнтирів, що веде до розколу в середовищі русинів-українців за мовними і національними ознаками.

На це вказав у доповіді про діяльність Союзу русинів-українців СР за період від 5-го засідання виконуючий обов'язки голови Центральної ради Союзу **Павло Богдан**. Першочерговими завданнями у діяльності Союзу він вважає збереження всіх дотеперішніх форм і методів роботи, в тому

Служби Божі українською мовою в Братиславі

Як вже інформувала газета «Нове життя» (№ 9/2019), 28 квітня 2019 р. в храмі св. Розалії в Ламачі відбулася Великодня Служба Божа на українській мові. Заслугою Посольства України в СР на чолі з Надзвичайним і Повноважним послом Юрієм Мушкою відбулися дальші дві літургії на українській мові в церкві св. Розалії в Братиславі-Ламачі, яку для використання українським греко-католикам дав староста Ламача інж. Лукаш Баняцький.

Перша Служба Божа відбулася 30-го травня з нагоди Дня пам'яті полеглих у Другій світовій війні.

16-го червня 2019 р. відбулася третя Служба Божа українською мовою на свято Зіслання Святого Духа – «Зелені свята». Церковцю св. Розалії знову допомогла прикрасити іконою Богоматері та Ісуса Христа, квітами та зеленими віточками греко-католицька єпархія в Братиславі в особі сестри Вероніки. Святу Літургію відправив

о. Юрій Коласа, генеральний вікарій східного обряду в Австрії, разом з о. Петром Саболом, канцлером єпархіяльної церкви греко-католиків в Братиславі. У проповіді о. Коласа підкреслив значення Святого Духа і просив вірників, щоб відходили в серці з Св. Духом. Отець Коласа, Ю. Мушка, Л. Баняцький і о. П. Сабол подякували один одному та всім віруючим за добру співпрацю. О. Коласа передав всім вітання і велику радість з українських бо-

гослужинь від Блаженнішого Святослава (Шевчука), глави УКГЦ в Києві, який восени мав би приїхати до Братислави. Отець Сабол передав вірникам вітання від єпископа греко-католицької єпархії в Братиславі о. Петра Руснака. Староста Ламача всіх запросив на спільну богослужбу на 1-ше вересня, коли відзначатиметься свято св. Розалії.

З вересня 2019 р. Служби Божі українською мовою будуть служитися щомісяця.

Ольга ГРИЦАК.

Кошиці і Мукачєво з'єднує залізниця

Від 9 червня 2019 року, після 80 років, можна буде знову їхати поїздом з Кошиць та Мукачєва і в зворотному напрямі.

В той час як словаки люблять подорожувати в Україну за покупками, пам'ятками культури і гастрономією, українці в основному навчаються і шукають у Словаччині також роботу.

«Я проїхав поїздом, це культурне подорожування», – сказав під час брифінгу міністр транспорту Словаччини Арпад Ершеґ. Голова правління, генеральний директор Залізничного товариства Словаччини (Železničná spoločnosť Slovensko – ŽSSR) Филип Глубоцький додав: «Потяг місткістю 80 осіб і три місця для вело-

сипедів. У ньому обов'язкове резервування місця». За його словами, цей зв'язок має потенціал і свою перспективу. «Подорож триває в середньому 3-4 години і 10 хвилин. Це залежить від того, як довго поїзд залишається на кордоні. У середньому, це близько півгодини», – пояснив він тим, що перевірка кордону здійснюється у поїзді.

Ціна квитка 7,50 €.

Від'їзд з Кошиць о 9:10 і 12:01, прибуття в Мукачєво о 14:00 і 16:42 год., від'їзд з Мукачєва о 14:54 і 18:20 з прибуттям в Кошиці о 18:13 і 21:33 год.

-мі-

На фонд газети «Нове життя»

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети.

На фонд газети «Нове життя» пожертувала:

Ярилла Грицакова, Братислава – 10 €

Пожертви на газету, на діяльність Словацько-українського культурного та інформаційного центру та Союзу русинів-українців СР можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: SK95 0200 0000 0000 0223 4572

Редакція.

Над усе любив театр

(3 нагоди 85-річчя від дня народження Івана Бабина)

Театр – це драматургія, актор і глядач. Театр – це чудо потрясіння, коли людина після спектаклю виходить духовно просвітлена і до глибини схвилювана баченим і пережитим. Напевно, таким бачив театр Івані БАБИН, який 27 червня цього року був би дожився 85 років.

Хто він? Культурно-освітній працівник українців Словаччини. Народився в селі Радвань-на-Лабірці на Лабірщині. Початкову й горожанську школу закінчив у рідному селі, де викладовою мовою була українська. Згодом вчився в Державній консерваторії у Братиславі. Після дворічного випуску працює актором Пряшівського українського національного театру. Потім переходить ближче до рідного гнізда – в Гуменне. Тут працює в апараті Окружного комітету Культурно-союз українських трудящих (КСУТ). А від 1960 року Іван Бабин – методист для українських драматичних колективів і художнього слова при Центральному комітеті КСУТ в Пряшеві, де в той час нараховувалися 102 аматорські драмколективи.

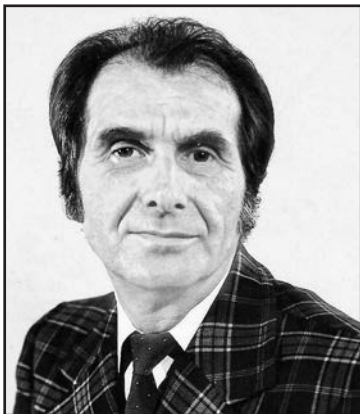
Він – один з організаторів у 1961 році Фестивалю драми і художнього слова ім. О. Духновича, перший відбувся у Снині, а згодом, аж до роздроблення русько-українського етносу – у Меджилабірцях. Іван Бабин активно співпрацював з Пряшівським українським національним театром. Особливо з режисерами Йосифом Фельбабою, Іваном Іванчо, акторами Андрієм Луциком, Віктором Гайним, Павлом Симком, Тамарою Симко, Аленою Фабіан та іншими, хто був охочий допомагати аматорським драматичним колективам. Іван надавав активну методичну допомогу драмколективам в Габурі, Меджилабірцях, Кошицях, Стащині, Свиднику, Гуменному, Педагогічній школі та українській Гімназії у Пряшеві та інде. Дбав про репертуар як драматичних колективів, так і для читців-декламаторів. Організував видання «Репертуарного збірника» та іншого методичного матеріалу.

Якщо хтось думав, що українська культура – то не наша культура – мав блискучу нагоду переконалися: ще в той же день цілий репертуар пісень, з яким виступив колектив, став маєтком тисяч простих селян і буквально всієї нашої молоді і до сьогодні щоденно співається по всьому краю. Дійсно, народні пісні, високохудожні обробки художнього керівника колективу – народного артиста Михайла Кречка і яскраве виконання цього цінного матеріалу народної художньої культу-

Щира і ніжна душа приводила його до писання поезії. Він чітко відчував риму, але й музику. Свої твори публікував в українській пресі. Деякі його твори було покладено на музику. Наприклад, «Пісня серця», «Лаборець, Лаборець», «Пісня про пісню» та ін. Авторами музики на його твори були Андрій Каршко, Володимир Любимов, Мирослав Бургр, Юрій Костюк чи Юрій Цимбора.

На 78 віці обірвалося життя активного працівника культури, поета, чутливої людини, невтомного працівника на ниві драматичного мистецтва, організатора незабутніх курсів для навчання режисерів аматорських колективів.

Іван Бабин був прикладом для всіх, хто цікавився драматичним мистецтвом. Його дух живе серед тих, з ким співпрацював і дружив. Напевно, найкращим подарунком до його пам'яті було б відновлен-

ня хоч би деяких аматорських колективів.

Наш роздум над недожитим ювілеєм Івана Бабина хочеться закінчити уривком з твору великого поета України Максима Рильського:

*«Збирають світли, золоті плоди
Веселокрилі та прозорі бджоли.
Поглянь, людино, і спокійно йди
На вулиці, на площі, в гай, у поле.
Неси в щільник свій мозок, кров і плоть.
Таких, як ти, купучі міліони
Ідуть, – щоб світ востаннє розколоти
На так і ні, на біле і червоне.»*

Юрій ЮРАСЬ.

Світ звуків і тиші

Як пізнати світ через звук і тишу? Відповідь на це запитання знайдете у книзі «Голосно, тихо, пошепки», яку під назвою «Takto ročujem» видали словацьке видавництво «Monoke» у перекладі Патріка Орешка. Так, йдеться про переклад з української, бо першотвір появився у творчій майстерні «Аграфка» львівських художників Романи

Романишин та Андрія Лесіва, а видали її львівське «Видавництво Старого Лева».

Це унікальна книга для дітей. Вона навчить прислухатись до себе самих та усього, що нас оточує.

Звуки навколо значно різноманітніші, ніж нам здається. Скажімо, інший звук має місто, зовсім інший село. Кожна мова звучить інакше. Зрештою, у тиші також свій особливий звук. Головною постаттю цього видання є багатогранність звуку. Навіть і ця книга звучить багатьма звуками. Допомагають їй у цьому цікаві факти, небувала колористика її художнього оформлення. Це звуки на папері, які супроводжують нас цілим виданням.

Останнім часом панує в Україні небувале зацікавлення дитячою книгою. Де причина? Це і хороші автори, але і художники, які надають дитячій книзі виразну мистецьку подобу, щоб

Зустріч однокласників

Ідуть роки, ми старіємо щороку. Та скільки б ми на світі не жили, прийшовши до порога школи, все минуле завжди оживає.

У п'ятницю, 7.6.2019 р., зійшлися студенти колишньої Середньої загальноосвітньої школи з українською мовою навчання в Пряшеві після 50-ти років. Прийшли «грамотні» і «неграмотні», посивілі і пофарбовані, більш або менш похворілі. Колись були два класи «А» і «Б», та зараз за кількістю склався б один клас. Спочатку зустрілись в Центрі української культури в Пря-

шеві. Там познайомились і ті, які не завжди зустрічались, але і ті, які зовсім не пізнались, бо не всі навчання в школі закінчили.

Пізніше відбувся приємний сюрприз – у пряшівському Міському уряді прийняв групу депутат міського представництва Мирослав Бенко. Після прийняття, яке залишило у присутніх неочікувані почуття, зустрілись із колишніми учителями – Іваном Бірчаком, класним керівником III «Б» класу, Йосифом Данком, викладачем географії та Магдою Мушинка, викладачем

зробити її ще привабливішою.

Творча майстерня «Аграфка» – це творчий і сімейний тандем митців – Романи Романишин та Андрія Лесіва, які працюють у сфері книжкового оформлення, ілюстрації, графіки, живопису, дизайну. Безперечно, вони належать до найпопулярніших ілюстраторів дитячої книги в Україні і за її межами. Митці отримали високі нагороди на міжнародних книжкових ярмарках у Франкфурті, Болоні, ними ілюстровані книги попали у міжнародний каталог дитячих видань «Білі круки». Нагадаємо, що нещодавно згадане видання появилось у Франції та Бразилії.

Для дітей важливе не тільки те, що вони читають, але і як читають. Діти хочуть з книгою, так би мовити, діяти. Книга «Takto ročujem» до таких і належить. Напевно, й у Словаччині знайде уважного читача.

(яф)

біології. Ця зустріч відбулась в ресторані «У рихтара», де згадували про прожиті роки. Хоч І. Бірчак обіцяв, що охочий виправити колишні гірші оцінки студентам на кращі, реалізувати це вже не вдалось. Пан Й. Данко поспівав коротко, а пані М. Мушинка згадала, як важко починають вчити молоді учителі. Пригадали й інших учителів, яких вже нема між живими, в тому числі учителя Крупу, викладача німецької мови.

Деякі однокласники трохи змінилися, деякі менше, але дружня розмова з'єднала всіх до малої грудки.

Під кінець зустрічі кілька однокласників понесли прекрасні троянди на домовину однокласниці Божени Терек-Ганат, яка раптово відійшла від нас у 2015 році.

Нехай всім у дальшому житті щастить, щоб знову зійшлися після п'яти років.

До дальшої зустрічі, однокласники!

Маруся БЕЛЕЙ.

Без народної творчості і традицій не було б сучасності (6)

ри – ну і до того ще, співали не лише гості, а брати! – все це разом було безприкладним в нашій історії доказом сили мистецтва, спорідненості і близькості культури і щирих братських почуттів.

Справді незабутні враження та й десяток найкращих пісень залишив за собою виступ цього

знаменитого ансамблю – Заслуженого Закарпатського народно-го хору. Назавжди залишаться у пам'яті та у серці спогади про цей виступ, як назавжди стали нашими народними піснями «Тече вода каламутна», «На поточку м прала», «Серед села дичка» та решта їх і наших пісень.

Вперше на Святі виступив також наш Піддулянський український народний ансамбль під художнім керівництвом нашого музичного діяча Юрія Юрійовича Костюка. Такі пісні з репертуару цього новозаснованого колективу, як «Што ся червеніє» та «За-співайме собі двома голосами» (соло М. Мачошко) дуже близькі за характером і обробкою до тих чудових пісень, які співали закарпатці, і тому теж і вони зразу стали загальнонаціональними і співаються в народі ще й донині.

Вперше на Святі у Свиднику виступив Польський ансамбль пісні й танцю з Кросна, який у чудову програму третього Свята вніс свій букет свіжих польських пісень.

Новим моментом третього Свята був теж виступ об'єднаного

500-членного хору, який відкрив другу естраду Свята народною піснею «Коли мурували білу Маковицю» та виконав теж фестивалеву пісню Ю. Цимбори на слова С. Макари. Диригент хору – Ю. Цимбора.

Абсолютним переможцем третього Свята пісні і танцю українського населення вийшов музично-співацько-танцювальний колектив габурської восьмирічної школи, який під керівництвом учителя Юлія Запотоцького показав хореографічну картину місцевих прядок та шамбронський шкільний танцювальний гурток, який під керівництвом заслуженої учительки Марії Рожек танцював на Святі місцевий танець «Голубка».

Третє Свято – новий етап у розвитку нашої художньої самодіяльності. Понад десять тисяч присутніх віднесли в пам'яті та серці найкращі враження про незабутнє свято нашої української культури в Чехословаччині.

31 травня – 1 червня 1958 р. зійшлося до 15 тисяч українців та гостей на четвертому Святі у Свиднику. Нові колективи при-

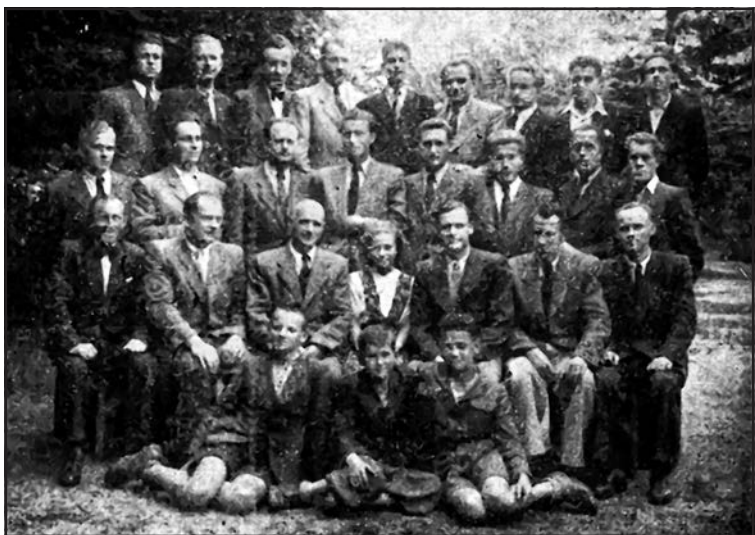
їхали з Чабаловець, Стащинської Розтоки, Крайньої Бистрої, Вишнього Орлика, Корейовець, Великого Липника, Страня, Раківчика, Грабівчика, Вапенки; приїхали популярні каміончани, ломняни, ольчани, улюблені солісти Марія Бліха та Степан Половка та гості з усього краю. Поширений і оновлений амфітеатр, але й так він не вміщує усіх ... Хто б коли подумав про такі маніфестації, про такі справді всенародні українські свята!

На четвертому Святі виступило понад 60 гуртків НХС.

Переважає більшість колективів показала себе на вищому рівні. Це був результат систематичної праці багатьох колективів, їхніх публічних виступів у близьких та сусідніх селах. Особливо ініціативно працювали танцювальні гуртки, які збагатили свій репертуар новими хореографічними картинами, взятими прямо із свого життя.

Колектив шкільної молоді з Грабівчика дуже вдало показав танцювальну картину «Молодий мічуринець», молоді с. Убля принесли з собою картину «Ламання кукурудзи», габурські артільниці вклали свої пісні у сценічно оформлені рамки «Доїння».

«Народ співає», Пряшів, 1965.

▲ Диригентський курс в Гуменному – майбутні організатори народної художньої творчості, 1947 р.

Зустріч після 40 років

«Гора з горою не зустріне, але людина людину зустріне». Є різні зустрічі з нагоди різних ситуацій. Приємні і менш приємні, залежно від того, які відносини були між людьми і які їх спогади, яка ситуація їх об'єднала.

У нас це було навчання української і німецької мови на пражівському філологічному факультеті УПІІШ. Це не була наша перша зустріч від 1979 року, коли ми успішно закінчили філологічний факультет. Цьогорічна наша травнева зустріч була третьою – ювілейна. На всі три зустрічі ми запрошували і нашу педагогічну завідувачку доц. Зузану Томашівну Ганудель, яка завжди наше запрошення прийняла і провела з нами приємне пообіддя. Цього року воно відбулося в «Атріумі» по вул. Флоріановій в Празі і було урочисте, бо наша Зузана Томашівна якраз в ці дні від-

святкувала свій життєвий ювілей – 90 років. Ми були дуже раді, що вона могла завітати між нас і провести приємно з нами час. З цієї нагоди всі ми, випускники згаданого факультету, бажаємо їй ще добре здоров'я, багато сил, погоду в сім'ї, щоб вона і надалі продовжувала свою наукову роботу, яка їй приносить радість і насолоду.

На многая і благая літа, пані Зузано, бо протягом студії Ви нам допомагали і підтримували нас, за що Вам щира подяка. Жаль, що не всім нашим однокласникам довелося брати участь у зустрічі.

Ми навіть не встигли все сказати і пригадати, але при прощанні домовились, що це не остання наша зустріч.

За абсолютів кафедри української мови і літератури **Анна БАЧОВА** (дів. прізвищем Бриндзова).

«ТАРАС ШЕВЧЕНКО ЄДНАЄ НАРОДИ»

На Секретаріаті Національної спілки письменників України вручено Гран-прі Міжнародного конкурсу «Тарас Шевченко єднає народи». У номінації «Мій Шевченко: Літературне втілення» володаркою найвищої нагороди визнано авторку трилогії «Возлюбленик муз і грацій. Кохані жінки Тараса Шевченка» Антонію Цвід. Престижна премія присуджується за найкраще літературне втілення образу Тараса Шевченка та духу його творів.

Міжнародний конкурс «Тарас Шевченко єднає народи» започатковано в 2016 році послом Миру і президентом Міжнародної ліги «Матері і сестри – молоді України», народною артисткою України Галиною Яблонською. Проект з незмінним центром у столиці України постійно розширює свої горизонти у форматі «Україна-Світ». За чотири роки своєї діяльності конкурс об'єднав понад 1200 учасників понад 60 країн світу. Слово Т. Шевченка пролунало 55 мовами у конкурсних програмах.

Протягом року оргкомітет Конкурсу працює на забезпечення трьох основних етапів: перший (березень) – флешмоби біля пам'яток Кобзарю в країнах світу, другий (квітень) – відбіркові у країнах-учасниках, третій (травень) – конкурсний в Україні. Цьогоріч на конкурс було подано понад 450 заявок. Кількість номінацій невпинно розширюється. Так, з 2018 року проект проходить у трьох конкурсних номінаціях: «Наживо», «Відеоформат», «Мій

Шевченко: Літературне втілення» та двох позаконкурсних – «Поза часом» та «Пам'ять».

Цьогоріч підсумковий етап Міжнародного проекту-конкурсу «Тарас Шевченко єднає народи» відбувся в стінах Київського національного університету імені Тараса Шевченка в дні перепоховання поета – з 22 по 24 травня. Участь у ньому взяли конкурсант, які вибороли право представляти свою країну на місцях, та переможці Всеукраїнських конкурсів читців ім. Тараса Шевченка. До слова сказати, за своєю нагородою Гран-прі в номінації «Відеоформат» завітав мешканець Бразилії Рожеріу Мелло.

На прес-конференції в Укрінформі координатор проекту композитор та співак Володимир Пироженко зазначив, що «конкурс має на меті входження України до світового інформаційного простору завдяки творчості величній постаті Тараса Шевченка, привернення уваги світового співтовариства до сучасних проблем України. Завдяки участі в конкурсі митці

мають змогу продемонструвати свій талант і нагадати світу про фундаментальні людські цінності, закладені в поезії Шевченка».

Престижну нагороду Гран-прі Міжнародного конкурсу «Тарас Шевченко єднає народи» Антонію Цвід вручили члени його журі – народна артистка України, учасниця співочого тріо «Золоті ключі» Валентина Ковальська та письменник Василь Василяшко.

Ірина МАЦКО.

ВНУКИ ІМПЕРАТОРА – УЧИТЕЛІ СЛОВ'ЯН КИРИЛО І МЕФОДІЙ

їх оцінки бувають поверхові та узагальнені. Так що важко по-справжньому охарактеризувати їх діяльність та заслуги. Свою роль також відіграє певне суперництво східних і західних церков, протилежний їх розвиток та дещо різна обрядовість, різний підхід до їх діяльності та заслуг, що викликає багато різних запитань та відповідей.

Наприклад, східні православні церкви вважають, що Кирило і Мефодій, як православні візантійські священники, співпрацювали із римо-католицькою релігією та Ватиканом. Римо-католицькі церкви понад тисячу років не могли пробачити їм, що вони від самого початку і до кінця життя залишалися православними священниками і не зреклись своєї віри, створили і принесли неграмотним слов'янам письмо їх мови, слов'янську святу літургію, підтримували їх власну культуру та державність, що було спрямуванням до самостійності, обмежували місіонерську діяльність римо-католицьких монахів, котрі вважали Велику Мораву своєю місіонерською територією, намагалися підкорити Франкській імперії та запровадити латинське письмо та релігію.

Отже, Кирило і Мефодій проводили свою місіонерську діяльність між двома спалюючими вогнями, щоб могли виконувати своє покликання. Жертвували для цього свої знання, досвід, поклали на оltар слов'янства і свої до-

лі. А це був неоцінний поштовх та значення для всього слов'янського світу. Вони зробили те, що не могли зробити ані полководці, ані князі. І то не силою зброї, але письмом. Адже саме письмо робить із розрізнених племен державу і народ, дозволяє зайняти своє місце серед цивілізованих народів. Письмом слов'яни почали писати свою історію. То хто власне були ці скромні та відважні ридари слова і християнської церкви?

Римо-католицькі священники намагаються викреслити їх простими монахами у черничих одежах. Але ким насправді були ті, котрі у черничих одежах принесли слов'янам на Велику Мораву світло знань та християнську релігію на слов'янській мові, котрі допомогли створити першу слов'янську державу? Загляньмо у глибину тисячолітньої історії. Недавно грецький філософ Б. Боніс зробив дослідження їх генеалогії (родовідного дерева, – прим П. В.) і доказав, що сім'я батька Лева була у близьких родинних зв'язках із родинами видатних грецьких особистостей, якими були: філософ св. Федор Студіт, Йосиф Гімнограф, імператриця Феодора, патріархи Тарасіос, Фотій та інші. Їх мати Марія, за даними згаданого дослідження, була донькою імператора Константина VI.

Отже, якщо глибше задуматись, то виходить, що Константин (Кирило) і Мефодій були синами не якогось ма-

ловідомого грека, але внуками самого імператора, представниками найвищої візантійської шляхти. До того ж внуками візантійської імператриці Ірини, дружини Константина VI, хозарської принцеси. Така висока позиція у візантійському суспільстві та імператорському дворі давала Кирилові і Мефодієві великі можливості і права. Крім того, батько Лев був призначений за заслуги заступником друнгаря, тобто стратега, воєводи у Солуні, тому дістав за жінку імператорову доньку принцесу Марію.

Таким чином, батьки солунських братів мали при імператорському дворі немало видатних впливових осіб на високих державних посадах. А самі вони могли дістати освіту відповідно до свого походження. Спочатку у Солуні (Салоніках), де проходило їх дитинство, і де навчилися слов'янській мові, а потім у Константинополі. Слов'янській мові навчилися тому, що виростили серед слов'янських дітей, котрих було у Солуні багато. Візантійські імператори та правителі переселяли у Грецію із Македонії багато слов'ян, які добре уміли господарювати на землі і вирощували плоди для місцевого ринку. Можливо, були і прислугою у їх дворі. У майбутньому це відіграло велику роль у житті Кирила і Мефодія. І батько Лев був освіченою людиною, мав високу посаду, яка довірялася тільки

особливо довіреним людям – грекам, то старався дати і своїм дітям якнайкращу освіту і знання з тодішніх наук. І мати Марія вболівала за це і всіляко підтримувала. А діти проявлялися здібними.

МЕФОДІЙ

Мефодій був старшим братом Константина. Народився у Солуні, але точний рік його народження невідомий. Чеський автор книги «Святі Кирило і Мефодій» Богуміл Зламал висловився так: «Мефодій народився близько 815-го року в Солуні (Салоніках). Його хресне ім'я невідоме. Мефодій – його чернецьке ім'я. Можливо, звався Михайло, Мануїл або подібно». Ян Гніліца висловився так: «Їх найстарший син, чернецьким іменем званий Мефодій, народився приблизно 815-го року. Його хресне ім'я невідоме. Правдоподібно звався Михайло». Освіту у дитячі роки дістав у Солуні. У пізніших Легендах говориться, що однак детальнішої інформації не наводиться, а у публікаціях вона є дуже поверховою. Зате Ян Гніліца зазначає: «Мефодій вивчав юридичні науки у рідному Солуні, щоб подібно, як і його батько, після закінчення зайняти місце в державному управлінні».

Та, логічно, у початковій школі в Солуні (Салоніках) вивчати юридичні науки Мефодій не міг, для цього потрібно було навчатися в університеті. А можливості для цього він мав, бо проявляв великі здібності та охоту. Богуміл Зламал в своїй книзі пише: «Був Мефодій гарний, стрункого зросту і кмітливого розуму. Крім інших наук, філософію навчався у філософа Федора Студіта».

Павло ВАСИЛЬ.
Далі буде.

▲ Переможці та учасники Міжнародного літературного конкурсу.

19-ий Міжнародний літературний конкурс «КОРОНАЦІЯ СЛОВА»

6 червня 2019 р. в Україні в приміщенні Київської міської державної адміністрації відбулась урочиста церемонія нагородження переможців Міжнародного літературного конкурсу романів, п'єс, кіносценаріїв та пісенної лірики «Коронація слова», який був заснований відомими благодійниками Тетяною та Юрієм Логушами у 1999 році. На конкурс надійшло понад шість тисяч рукописів з України та інших країн світу. 58 фіналістів отримали дипломи

та спецвідзнаки, серед яких і членкиня Співки українських письменників Словаччини Ірина Мацко з Кошиць за твір «Присвята Києву» в номінації Міжнародне визнання «Пісенна лірика».

Цього року на церемонії вшанували пам'ять славетного українського композитора Володимира Івасюка з нагоди 70-річчя від дня його народження, де лунали його неповторної краси пісні і легендарна «Червона рута».

ІМ.

▲ Засновники Міжнародного літературного конкурсу відомі благодійники Тетяна та Юрій Логуші та переможці.

Програма радіо

1.8.2019 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – Дзвони над країною, репріза

2.8.2019 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

3.8.2019 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей русинський, репріза
20.00 – 20.30 – Громадянський клуб, репріза
20.30 – 21.00 – Музика національностей, репріза
21.00 – 22.00 – Національний калейдоскоп, репріза
22.00 – 23.00 – На словечко, репріза

4.8.2019 – неділя
21.00 – 22.00 Клуб особистостей український
22.0 – 23.00 – Там, у нас, репріза

5.8.2019 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

6.8.2019 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

7.8.2019 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська

8.8.2019 – четвер
1.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

9.8.2019 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

10.8.2019 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Мости

20.30 – 21.00 – Музика національностей, репріза
21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український, репріза

11.8.2019 – неділя
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, репріза
22.00 – 22.30 – Громадянський клуб, репріза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад русинський, репріза
23.00 – 24.00 – Клуб особистостей русинський, репріза

12.8.2019 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

13.8.2019 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

14.8.2019 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Дзвони над країною русинська, репріза

15.8.2019 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

16.8.2019 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

17.8.2019 – субота
20.00 – 20.30 – Ми, русини, репріза
20.30 – 21.00 – Музика національностей

18.8.2019 – неділя
09.00 – 10.00 – Літургія ГКЦ
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, репріза
22.00 – 22.30 – Мости, репріза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, репріза

19.8.2019 – понеділок

Перлина, скрита в горах Наші найменші села (20)

КРИШЛІВЦІ - KRIŠLOVCE (окр. Стропків)

Kryslowc (1567), Krislowec (1808), Križlovce (1920), Krišlovce (1927).

▲ Гр.-кат. церква св. Петра і Павла побудована у 1910 р.

Стат.: 1828 – 17 буд., 129 жит., 1869 – 91, 1881 – 73, 1900 – 72, 1910 – 70, 1921 – 13 буд., 77 жит., з т. 77 рус., 77 гр.-кат., 1930 – 86 жит., з т. 86 російської національності, 85 гр.-кат., 1 р.-кат., 1940 – 93, 1948 – 99, 1950 – 94 жит., з т. 94 російської національності, 94 гр.-кат., 1970 – 84, 1980 – 83, з т. 83 укр., 1991 – 15 буд. (1 незас.), 63 слов., з т. 60 гр.-кат., 2 правосл., 1 р.-кат., 2001 – 59, з т. 59 слов., 56 гр.-кат., 3 р.-кат., 2011 – 36, з т. 30

слов, 6 невст., 31 гр.-кат., 1 р.-кат., 4 невст.

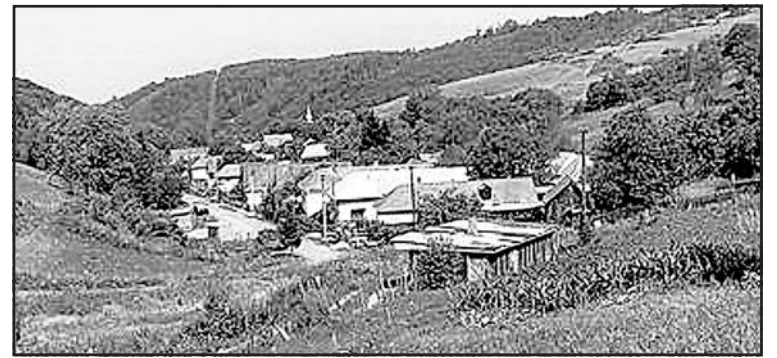
Площа хотара 439 га. На території села знаходяться джерела мінеральної води.

Вперше у документах згадується 1567 р. як частина Стропківського панства.

У 1715 р. тут було 10 господарських дворів, з них 9 незаселених. У XVIII-XIX ст. тут мали маєтки пани Гадик-Баркоці. У 1787 р. село мало 9 будинків і 84 жителів. В урядовому лексиконі Угорщини з 1773 р. село зазначене як чисто руське, а щодо релігійної приналежності за даними 1806 року село реєстроване як греко-католицьке з руською мовою проповіді. Віруючих на той час було 104. В 1869 р. село мало 91 жителя. У XX ст. село було маєтком

угорського кредитного банку. Кількість жителів: 1940 р. – 93, 1948 р. – 99, 1961 р. – 87, 1970 р. – 84. У міжвоєнний період селяни займалися землеробством, частина з них працювала у лісах. Під час 2-ої світ. війни в околиці села діяла партизанська група ім. Чапаєва, за що німці підпалили кілька будинків. Церква збудована у 1910 р. У 1955 р. запровадили електрику, 1963 у село почав їздити автобус. Кількість жителів останніми роками: 1970 – 84, 1980 – 83, 1991 – 63, 2000 – 53, 2001 – 57, 2002 – 56, 2003 – 55, 2004 – 47, 2005 – 45, 2006 – 39, 2007 – 38, 2008 – 34, 2009 – 32, 2010 – 32, 2011 – 36, 2013 – 35, 2017 – 31.

Підготував Мирослав ІЛЮК.

▲ Вид на село.

Зміни в українському правописі

Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України опублікував основні зміни в новій редакції «Українського правопису».

Зміни у правописі можна поділити на дві великі групи: власне зміни у написанні слів і варіантні доповнення до чинної норми.

Без варіантів тепер жива-

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
20.8.2019 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
21.8.2019 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська, русинське

22.8.2019 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – На словечко

23.8.2019 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

24.8.2019 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Корені, репріза
20.30 – 21.00 – Музика національностей

21.00 – 22.00 – Журнал український, репріза

25.8.2019 – неділя
21.00 – 21.30 – Дзвони над країною, репріза
21.30 – 22.30 – Ми, русини, репріза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, репріза

26.8.2019 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

27.8.2019 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

28.8.2019 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Там, у нас, репріза

29.8.2019 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

30.8.2019 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
Зміна програми можлива.

ються слова: проєкт, проєкція (так само як ін'єкція, траєкторія, об'єкт та інші слова з латинським коренем -ject-) плеєр (play+er), конвеєр (convey+er), феєрверк.

Разом пишуться слова з першим іншомовним компонентом, що визначає кількісний вивяз чого-небудь: архи-, архи-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді, мікро-, міні-: архіскладній, гіпермаркет, макроекономіка, мікрохвільі, мультимільйонер, преміумклас, супермаркет, топ-менеджер, топмодель.

Злитно пишемо слова з першим іншомовним компонентом анти-, контр-, віце-, екс-, лейб-, обер-, штабс-, унтер-: антивірус, контрудар, віцепрем'єр, віце-консул, ексчемпіон, ексміністр, експрезидент.

Пишемо нарізно без дефіса – пів хвилини, пів яблука, пів Києва, але одним словом як цілісне поняття півострів, півзахисник, півмісяць.

Прикметникові закінчення російських прізвищ передаються так: закінчення -ой передаємо через -ий: Донський, Крутий, Лутовський, Трубецький, але Толстой.

Впроваджено зміни в окремих словах, зокрема, священник (як письменник).

Слід писати разом складноскорочені слова (мішані та складові аббревіатури) й похідні від них: адмінресурс, Міносвіти, профспілка, Святвечір.

Слова щодо яких допускається правописна варіантність:

Слова іншомовного походження: Вергілій і Вергілій, Георг і Георг, Гуллів'єр і Гуллів'єр: аудієнція і авдієнція, лауреат і лавреат, аудиторія і авдиторія.

У лауреаті, що походять із давньогрецької й латинської мов, буквосполучення au звичайно передається через ав: автентичний, автобіографія, автомобіль, автор, авторитет, автохтон, лавра, Аврора, Мавританія, Павло.

У запозиченнях із давньогрецької мови, що мають стійку традицію передавання буквосполучення au шляхом транслітерації як ау, допускаються орфографічні варіанти: аудієнція і авдієнція, аудиторія і авдиторія, лауреат і лавреат, пауза і павза, фауна і фавна, кафедра і катедра, ефір і етер, міф і міт.

Буквосполучення th у словах грецького походження передаємо звичайно буквою т: аптека, астма, бібліотека, католицький, театр, теорія, Прометей, Таїсія, Теодор.

У словах, узвичаєних в українській мові з ф, допускається орфографічна варіантність на зразок: анафема і анатема, дифіра́мб і дитира́мб, ефі́р і ете́р, кафед́ра і кате́дра, логариф́м і логарифт́м, міф, міфологі́я і міт, мітологі́я, Агафа́нгел і Агафа́нгел, Афі́ні і Ате́ні, Борисфе́н і Бористе́н, Демосфе́н і Демосте́н, Ма́рфа і Ма́рта, Фесса́лія і Тесса́лія та ін.

Вживатимуться варіантні форми родового відмінка: радості й радости, любові й любви, Білорусі й Білоруси.

Українформ.

НОВЕ ЖИТТЯ

NOVE ŽYTŤA KULT MINOR

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 69. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlaču. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 69. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пришів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.